

AUTOMATE DE STARE ÎN LIMBAJUL VHDL

În această lucrare de laborator se descriu diferite tehnici pentru proiectarea automatelor de stare utilizând limbajul VHDL. Se prezintă mai întâi deosebirea dintre automatele de stare Moore și Mealy. În continuare se descrie un exemplu simplu de proiectare, din care rezultă faptul că realizarea unei descrieri funcționale a unui automat de stare constă din simpla traducere a unei diagrame de stare în instrucțiuni `case` și `if`. În ultima parte a lucrării de laborator se prezintă unele tehnici de codificare a stărilor pentru automatele de stare.

1. Automate de stare de tip Moore și Mealy

Există două tipuri de automate de stare: Moore și Mealy. În cazul automatelor de stare Moore, ieșirile reprezintă funcții doar de starea prezentă. Automatele de tip Mealy pot avea ieșiri care sunt funcții atât de starea prezentă, cât și de intrările prezente. Deosebirea dintre cele două tipuri de automate de stare este ilustrată în figura 1.

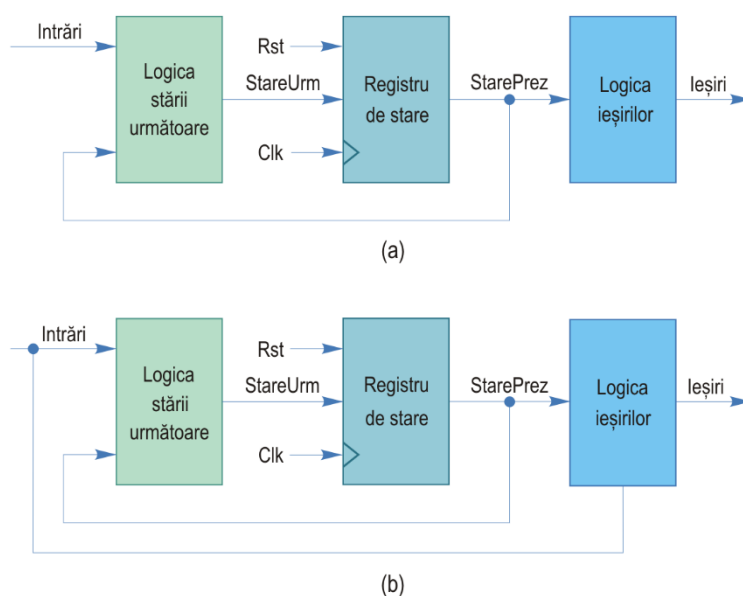

Figura 1. Deosebirea dintre (a) automatele de stare de Moore și (b) automatele de stare Mealy.

Operațiile suplimentare necesare pentru descrierea automatelor Mealy față de cele necesare pentru descrierea automatelor Moore sunt minime. Pentru implementarea unui automat de tip Mealy, trebuie să se descrie ieșirile ca funcții atât de biții de stare, cât și de intrări. În general, utilitățile de sinteză permit utilizarea ambelor tipuri de automate de stare.

2. Exemplu de proiectare

Ca un exemplu, se va proiecta un automat de stare reprezentând un controler simplu de memorie, mai întâi prin metoda tradițională, iar apoi utilizând limbajul VHDL.

Controlerul de memorie activează și dezactivează semnalele *OE* (*Output Enable*) și *WE* (*Write Enable*) ale unui buffer de memorie în timpul tranzațiilor de citire și de scriere. Intrările principale ale controlerului de memorie sunt semnalele *Ready* și *RW* (*Read/Write*) care provin de la un microprocesor. Alte intrări ale controlerului sunt semnalul de ceas *Clk* și

semnalul de resetare sincronă Rst . Ieșirile controlerului de memorie sunt semnalele OE și WE . O nouă tranzație începe cu validarea semnalului $Ready$ după terminarea unei tranzații precedente (sau, la punerea sub tensiune, pentru tranzația inițială). La un ciclu de ceas după începerea unei tranzații, starea semnalului RW determină tipul tranzației: de citire, dacă semnalul RW este activat, sau de scriere, în caz contrar. O tranzație este terminată prin activarea semnalului $Ready$, după care poate începe o nouă tranzație. Semnalul OE este activat în timpul unei tranzații de citire, iar semnalul WE este activat în timpul unei tranzații de scriere.

2.1. Proiectarea tradițională

Conform metodologiei de proiectare tradițională, se construiește mai întâi o diagramă de stare, pe baza căreia se poate întocmi apoi o tabelă a stărilor. Se pot determina și elimina stările echivalente prin compararea liniilor din tabela stărilor și utilizarea unei tablele a implicațiilor, dacă este necesar. În continuare, se asignează stările și se construiește o tabelă de tranziție a stărilor, pe baza căreia se pot determina ecuațiile stării următoare și ecuațiile ieșirilor, ținând cont de tipul bistabilelor utilizate pentru implementare.

Considerăm că implementarea controlerului se va realiza printr-un automat Moore. Pe baza descrierii controlerului se poate desena diagrama de stare din figura 2.

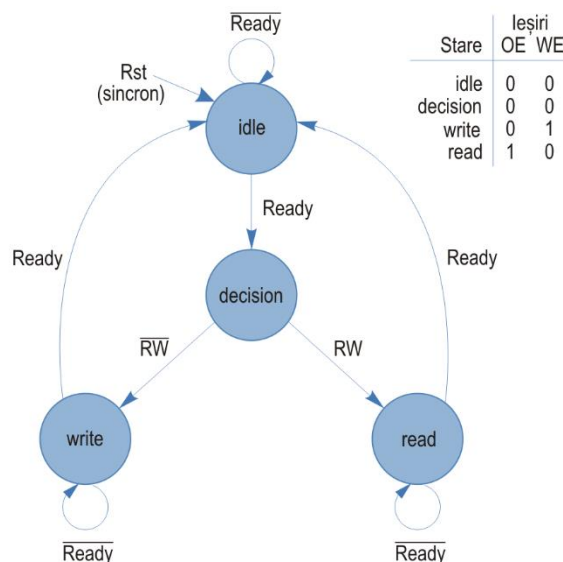

Figura 2. Diagrama de stare a controlerului de memorie.

Pentru acest automat de stare, nu există stări echivalente; toate stările necesită intrări diferite pentru tranziția în starea următoare, sau ieșirile sunt diferite. Pentru implementare se va utiliza numărul minim de bistabile necesare. Se alege implementarea cu bistabile de tip D. Se întocmește tabela de tranziție a stărilor, combinată cu tabela de asignare a stărilor (tabelul 1). Asignarea stărilor este indicată în coloana stărilor prezente (SP). Coloana stărilor următoare (SU) indică tranzițiile din starea prezentă în starea următoare pe baza valorii curente a celor două intrări, RW și $Ready$. Combinațiile valorilor acestor intrări sunt indicate prin 00, 01, 11 și 10. Deoarece implementarea se realizează cu bistabile D, nu este necesar să se prevadă o coloană pentru intrările bistabilelor, deoarece aceasta coincide cu coloana stării următoare. Ieșirile se indică în ultima coloană.

În continuare, se determină ecuațiile stării următoare pentru cei doi biți de stare. Pentru aceasta, pe baza tablei de tranziție a stărilor se întocmesc diagramele Karnaugh ale biților de stare Q_0 , Q_1 și ale ieșirilor OE , WE în funcție de biții stării prezente (q_0 , q_1) și de intrări (RW , $Ready$). Aceste diagrame se utilizează pentru determinarea ecuațiilor minime ale stării următoare și ale ieșirilor. Deoarece implementarea se realizează cu bistabile D, ecuațiile stării următoare reprezintă și ecuațiile de intrare ale bistabilelor.

Tabelul 1. Tabela de tranziție a stărilor pentru controlerul de memorie.

SP (q_0q_1)		SU (Q_0Q_1)				Ieșiri	
Nume	Cod	00	01	11	10	OE	WE
idle	00	00	01	01	00	0	0
decision	01	11	11	10	10	0	0
write	11	11	00	00	11	0	1
read	10	10	00	00	10	1	0

Se obțin următoarele ecuații:

$$Q_0 = \bar{q}_0q_1 + q_0 \cdot \overline{Ready} \quad (1)$$

$$Q_1 = \bar{q}_0\bar{q}_1 \cdot Ready + \bar{q}_0q_1 \cdot \overline{RW} + q_0q_1 \cdot \overline{Ready} \quad (2)$$

$$OE = q_0\bar{q}_1 \quad (3)$$

$$WE = q_0q_1 \quad (4)$$

Pe baza acestor ecuații, se poate realiza implementarea, de exemplu într-un circuit PLD care dispune de bistabile de tip D. Pentru implementarea cu alte bistabile, este necesară determinarea unui nou set de ecuații, pe baza tabeli de tranziție și a tabeli de excitație a bistabilului ales.

2.2. Proiectarea utilizând limbajul VHDL

Diagrama de stare din figura 2 se poate transla în mod simplu într-o descriere VHDL de nivel înalt fără a fi necesară asignarea stărilor, întocmirea tabeli de tranziție a stărilor și determinarea ecuațiilor stării următoare pe baza tipului de bistabile disponibile. În limbajul VHDL, fiecare stare se poate transla într-o alternativă a unei instrucțiuni **case**. Tranzițiile între stări pot fi specificate apoi prin instrucțiuni **if**.

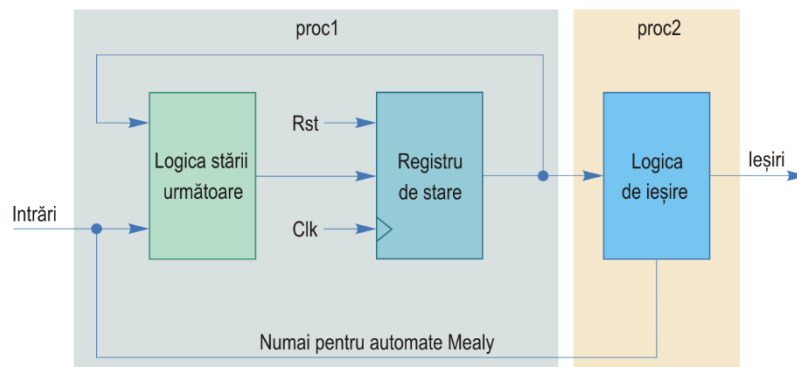
Pentru descrierea automatului de stare, se pot utiliza două procese sau trei procese, în funcție de modul în care se descompune modelul automatului de stare. Aceste variante de descriere sunt prezentate în continuare.

2.2.1. Descrierea automatului de stare cu două procese

Mai întâi, se va exemplifica descrierea automatului de stare în care se utilizează două procese. Pentru translatarea diagramei de stare în limbajul VHDL, se definește un tip enumerat, constând din numele stărilor, iar apoi se declară un semnal de acest tip:

```
type TIP_STARE is (idle, decision, read, write);
signal Stare : TIP_STARE;
```

Dintre cele două procese, primul proces, **proc1**, va descrie logica stării următoare și registrul de stare, iar al doilea proces, **proc2**, va descrie logica de ieșire (figura 3).

Figura 3. Automat de stare cu două procese.

În procesul `proc1` se descriu tranzițiile automatului de stare. Se poate utiliza o instrucțiune `case`, specificând pentru fiecare stare tranzițiile posibile și valorile ieșirilor. Procesul construit astfel indică tranzițiile executate pe baza stării prezente și a intrărilor prezente. Tranzițiile între stări au loc în mod sincron, pe frontul crescător al semnalului de ceas. Deoarece automatul de stare necesită un semnal de resetare sincronă, se va adăuga o instrucțiune `if` la începutul procesului `proc1` pentru a aduce automatul în starea `idle` în cazul în care semnalul `Rst` este activ.

În procesul combinațional `proc2` se specifică semnalele de ieșire ale automatului de stare. Pentru automatele de stare, stilul de descriere în care se utilizează un proces separat pentru specificarea semnalelor de ieșire este avantajos, deoarece ieșirile și tranzițiile stărilor se pot identifica în mod simplu. Aceste descrieri sunt mai ușor de creat și de înțeles, în special pentru automatele de stare de dimensiuni mari, automatele cu un număr mare de tranziții sau cu un număr mare de ieșiri.

Descrierea completă a controlerului de memorie este prezentată în Exemplul 1.

Exemplul 1

```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;
entity contr_mem is
    port (Clk      : in STD_LOGIC;
          Rst      : in STD_LOGIC;
          Ready    : in STD_LOGIC;
          RW       : in STD_LOGIC;
          OE       : out STD_LOGIC;
          WE       : out STD_LOGIC);
end contr_mem;

architecture automat_stare of contr_mem is
    type TIP_STARE is (idle, decision, read, write);
    signal Stare : TIP_STARE;
begin
    proc1: process (Clk)
    begin
        if RISING_EDGE (Clk) then
            if (Rst = '1') then
                Stare <= idle;
            else
                case Stare is
                    when idle =>
                        if (Ready = '1') then
                            Stare <= decision;
                        else
                            Stare <= idle;
                        end if;
                    when decision =>
                        if (RW = '1') then
                            Stare <= read;
                        else
                            Stare <= write;
                        end if;
                    when read =>
                        if (Ready = '1') then
                            Stare <= idle;
                        end if;
                    when write =>
                        if (Ready = '1') then
                            Stare <= idle;
                        end if;
                end case;
            end if;
        end if;
    end process;

    -- else nu este necesar
    -- RW = '0'
```

```

proc2: process (Stare)
begin
    case Stare is
        when idle      => OE <= '0'; WE <= '0';
        when decision => OE <= '0'; WE <= '0';
        when read      => OE <= '1'; WE <= '0';
        when write     => OE <= '0'; WE <= '1';
    end case;
end process proc2;

end automat_stare;

```

Descrierea funcțională a automatului de stare se realizează într-un mod mai simplu decât descrierea prin specificarea ecuațiilor. În același timp, printr-o asemenea descriere se reduce posibilitatea apariției erorilor. Prin sinteza descrierii funcționale rezultă o structură similară cu cea obținută prin implementarea ecuațiilor (1) – (4).

2.2.2. Descrierea automatului de stare cu trei procese

Automatul de stare poate fi descris prin utilizarea a trei procese, dacă modelul automatului de stare este descompus în modul ilustrat în figura 4. Procesul combinațional `proc1` descrie logica stării următoare. Procesul secvențial `proc2` conține descrierea registrului de stare, specificând sincronizarea tranzițiilor de stare cu semnalul de ceas. Procesul combinațional `proc3` specifică semnalele de ieșire ale automatului de stare.

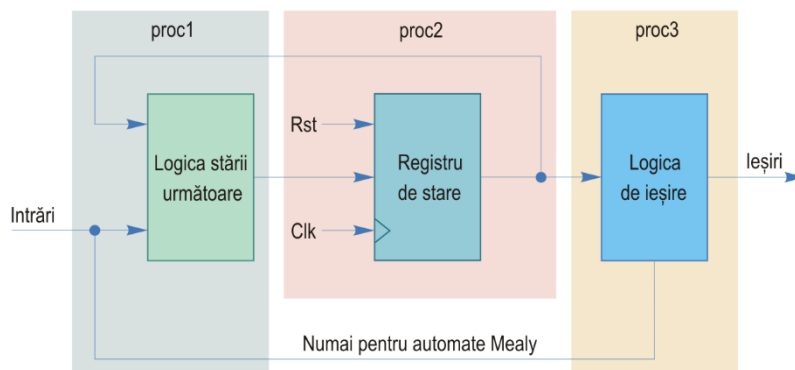

Figura 4. Automat de stare cu trei procese.

În cazul acestui tip de descriere, vor fi necesare două semnale de stare, unul pentru starea prezentă (*StarePrez*) și un altul pentru starea următoare (*StareUrm*). Starea următoare este determinată ca o funcție de starea prezentă și de intrări. Deci, lista de sensibilitate a primului proces trebuie să includă aceste semnale:

```

proc1: process (StarePrez, Ready, RW)
begin
    ...
end process proc1;

```

Observație

- Procesul `proc1` este un proces combinațional, astfel încât este important să se specifice starea următoare în toate condițiile, utilizând clauze `else`, pentru a se evita inserarea circuitelor latch de către utilitarul de sinteză.

Procesul `proc1` nu indică momentul în care starea următoare devine stare prezentă. Actualizarea stării prezente este descrisă în al doilea proces, `proc2`, care conține registrul de stare. Modificarea stării prezente se realizează în mod sincron, pe frontul crescător al semnalului de ceas:

```

proc2: process (Clk)
begin

```

```

        if RISING_EDGE (Clk) then
            StarePrez <= StareUrm;
        end if;
    end process proc2;

```

Acest automat de stare necesită un semnal de resetare sincronă. Pentru aceasta, se poate adăuga o instrucțiune *if* la începutul procesului *proc1* pentru a aduce automatul în starea *idle* în cazul în care semnalul *Rst* este activ. Secvența necesară pentru resetarea sincronă este următoarea:

```

proc1: process (Rst, StarePrez, Ready, RW)
begin
    if (Rst = '1') then
        StareUrm <= idle;
    else
        case StarePrez is
            ...
        end case;
    end if;
end process proc1;

```

Condiția de resetare sincronă se poate specifica și în procesul secvențial *proc2*:

```

proc2: process (Clk)
begin
    if RISING_EDGE (Clk) then
        if (Rst = '1') then
            StarePrez <= idle;
        else
            StarePrez <= StareUrm;
        end if;
    end if;
end process proc2;

```

Descrierea controlerului de memorie în care se utilizează trei procese este prezentată în Exemplul 2. În această descriere, resetarea sincronă se realizează în procesul *proc2*.

Exemplul 2

```

library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;
entity contr_mem is
    port (Clk      : in STD_LOGIC;
          Rst      : in STD_LOGIC;
          Ready    : in STD_LOGIC;
          RW       : in STD_LOGIC;
          OE       : out STD_LOGIC;
          WE       : out STD_LOGIC);
end contr_mem;

architecture automat_stare of contr_mem is
    type TIP_STARE is (idle, decision, read, write);
    signal StarePrez, StareUrm : TIP_STARE;
begin
    proc1: process (StarePrez, Ready, RW)
    begin
        case StarePrez is
            when idle =>
                if (Ready = '1') then
                    StareUrm <= decision;
                else
                    StareUrm <= idle;
                end if;
            when decision =>
                if (RW = '1') then
                    StareUrm <= read;
                else
                    StareUrm <= write;
                end if;
            -- Ready = '0'
            -- RW = '0'
        end case;
    end process proc1;

```

```

        end if;
    when read =>
        if (Ready = '1') then
            StareUrm <= idle;
        else
            StareUrm <= read;
        end if;
    when write =>
        if (Ready = '1') then
            StareUrm <= idle;
        else
            StareUrm <= write;
        end if;
    end case;
end process proc1;

proc2: process (Clk)
begin
    if RISING_EDGE (Clk) then
        if (Rst = '1') then
            StarePrez <= idle;
        else
            StarePrez <= StareUrm;
        end if;
    end if;
end process proc2;

proc3: process (StarePrez)
begin
    case StarePrez is
        when idle      => OE <= '0'; WE <= '0';
        when decision => OE <= '0'; WE <= '0';
        when read      => OE <= '1'; WE <= '0';
        when write     => OE <= '0'; WE <= '1';
    end case;
end process proc3;

end automat_stare;

```

În locul procesului proc3 se pot utiliza instrucțiuni condiționale de asignare a semnalelor pentru specificarea semnalelor de ieșire, în modul ilustrat mai jos:

```

OE <= '1' when StarePrez = read else '0';
WE <= '1' when StarePrez = write else '0';

```

3. Tehnici pentru codificarea stărilor

3.1. Ieșiri codificate prin biții de stare

Tehnica de codificare a ieșirilor prin biții de stare permite o transmisie mai rapidă a ieșirilor automatului de stare la pinii circuitului. În acest caz, ieșirile automatului de stare sunt reprezentate chiar de biții de stare. Un numărător este un exemplu de automat de stare pentru care ieșirile reprezintă și biții de stare. Această tehnică necesită ca stările să fie codificate cu atenție, astfel încât ieșirile să corespundă cu valorile păstrate în registrul de stare, după cum se arată în figura 5.

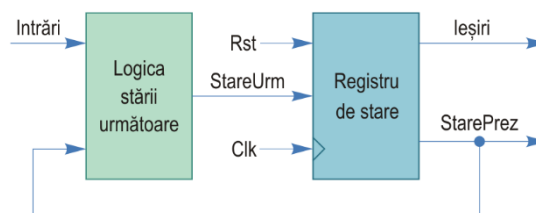

Figura 5. Automat Moore cu ieșirile codificate în registrul de stare.

Prin utilizarea acestei tehnici, proiectul va fi mai dificil de înțeles și modificat, astfel încât tehnica este recomandată numai în cazurile în care sunt necesare anumite optimizări specifice ale resurselor necesare și ale performanțelor, optimizări care nu sunt asigurate de sistemul de sinteză în mod automat sau cu ajutorul directivelor de sinteză.

Pentru ilustrarea conceptului de codificare a ieșirilor prin biții de stare, se va utiliza exemplul controlerului de memorie. Deoarece există patru stări distincte ale automatului, sunt necesari minim doi biți de stare, însă pot fi necesari biți suplimentari pentru codificarea ieșirilor. Problema este de a realiza o codificare a stărilor astfel încât ieșirile să reprezinte o parte a biților de stare. Pentru această codificare, se întocmește mai întâi un tabel cu stările prezente și ieșirile care trebuie codificate (tabelul 2).

Tabelul 2. Ieșirile controlerului de memorie ca funcții de starea prezentă.

Stare	OE	WE
idle	0	0
decision	0	0
read	1	0
write	0	1

Se examinează apoi tabelul, căutându-se combinația ieșirilor care apare cu frecvența cea mai mare. În cazul în care toate combinațiile ieșirilor ar fi unice, codificarea ar fi terminată. În acest caz, combinația 00 apare de două ori (pentru stările idle și decision). Pentru a realiza distincția dintre cele două stări, se adaugă un bit suplimentar, St0. Acest bit se stabilește în mod arbitrar ca fiind 0 pentru starea idle și 1 pentru starea decision. Pentru celelalte stări, valoarea bitului St0 se stabilește în mod arbitrar ca fiind 0. Codificarea finală a stărilor este prezentată în tabelul 3.

Tabelul 3. Ieșirile controlerului de memorie codificate prin biții de stare.

Stare	OE	WE	St0
idle	0	0	0
decision	0	0	1
read	1	0	0
write	0	1	0

Pentru descrierea automatului de stare utilizând această tehnică, codificarea stărilor trebuie definită în mod explicit cu ajutorul constantelor. În Exemplul 3, semnalul de stare este declarat de tip `STD_LOGIC_VECTOR` în locul tipului enumerat `TIP_STARE`, iar codificarea stărilor este specificată prin constante. Definiția entității este aceeași nu mai este reprodusă.

Exemplul 3

```
architecture automat_stare of contr_mem is
    signal Stare      : STD_LOGIC_VECTOR (2 downto 0);
    constant idle     : STD_LOGIC_VECTOR (2 downto 0) := "000";
    constant decision : STD_LOGIC_VECTOR (2 downto 0) := "001";
    constant read     : STD_LOGIC_VECTOR (2 downto 0) := "100";
    constant write    : STD_LOGIC_VECTOR (2 downto 0) := "010";
begin
    tranz_st: process (Clk)
    begin
        if RISING_EDGE (Clk) then
            if (Rst = '1') then
                Stare <= idle;
            else
                case Stare is
                    when idle =>
                        if (Ready = '1') then
                            Stare <= decision;
                        end if;
                    -- fără else; memorie implicită
                    when decision =>
                        if (RW = '1') then
                            Stare <= read;
                        end if;
                    end case;
            end if;
        end process;
    end;
```



```

        else -- RW = '0'
            Stare <= write;
        end if;
    when read =>
        if (Ready = '1') then
            Stare <= idle;
        end if; -- fără else; memorie implicită
    when write =>
        if (Ready = '1') then
            Stare <= idle;
        end if; -- fără else; memorie implicită
    when others =>
        Stare <= idle;
    end case;
end if;
end if;
end process tranz_st;

-- ieșiri asociate cu conținutul registrelor
WE <= Stare(1);
OE <= Stare(2);

end automat_stare;

```

În acest exemplu, se utilizează un singur proces pentru a descrie și a sincroniza tranzițiile stărilor. Acest proces este similar celui din Exemplul 1, cu excepția decodificării ieșirilor, dar în acest caz instrucțiunea `case` conține o ramură suplimentară `when others`. Această ramură este necesară pentru a acoperi toate valorile posibile ale semnalului de stare (acest semnal, de tip `STD_LOGIC_VECTOR` cu 3 biți, are 9^3 valori posibile). Deoarece sunt definite numai patru stări, celelalte patru stări din cele 8 posibile cu 3 biți de stare sunt stări ilegale. Deoarece codificarea stărilor a fost declarată în mod explicit și a fost aleasă astfel încât să conțină ieșirile stării prezente, ieșirile pot fi asignate direct din semnalul de stare.

3.2. Codificarea cu un bistabil pe stare

Tehnica de codificare cu un bistabil pe stare utilizează n bistabile pentru a reprezenta un automat cu n stări. Pentru fiecare stare există câte un bistabil, un singur bistabil fiind setat la un moment dat. Decodificarea stării prezente constă în simpla identificare a bistabilului care este setat. Tranziția dintr-o stare în alta constă în modificarea stării bistabilului corespunzător stării vechi din 1 în 0 și a stării bistabilului corespunzător stării noi din 0 în 1.

Avantajul principal al automatelor care utilizează codificarea cu un bistabil pe stare este că numărul de porți necesare pentru decodificarea informației de stare pentru ieșiri și pentru tranzițiile stărilor este cu mult mai redus decât numărul de porți necesare în cazul utilizării altor tehnici. Această diferență de complexitate crește pe măsură ce numărul de stări devine mai mare. Pentru ilustrarea acestui aspect, considerăm un automat cu 18 stări codificate prin două tehnici, codificarea secvențială și codificarea cu un bistabil pe stare. Pentru codificarea secvențială, sunt necesare cinci bistabile, iar pentru codificarea cu un bistabil pe stare sunt necesare 18 bistabile. Presupunem că figura 6 reprezintă o porțiune a diagramei de stare indicând toate tranzițiile posibile în starea 15.

Fragmentul de cod reprezentând această porțiune a diagramei de stare este următorul:

```

case StarePrez is
    when stare2 =>
        if Cond1 = '1' then
            StareUrm <= stare15;
        else ...
    when stare15 =>
        if ...
        elsif Cond3 = '0' then
            StareUrm <= stare15;
        else ...
    when stare17 =>
        if ...

```

```

elseif Cond2 = '1' then
    StareUrm <= stare15;
else ...
end case;

```

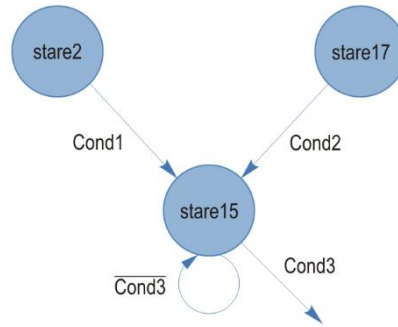

Figura 6. Porțiune a diagramei de stare a unui automat indicând toate tranzițiile posibile în starea 15.

Vom examina mai întâi logica stării următoare pentru codificarea secvențială. Vom nota vectorul de stare pentru codificarea secvențială cu S , acest vector fiind de 5 biți, $S_4S_3S_2S_1S_0$. Codificarea secvențială pentru starea 15 este 01111. Utilizând diagrama de stare din Figura 6, se poate scrie pentru fiecare din cei 5 biți ai vectorului S o ecuație reprezentând condițiile care determină setarea bitului respectiv datorită unei tranziții în starea 15:

$$\begin{aligned}
 S_{i,15} &= \overline{S_4} \cdot \overline{S_3} \cdot \overline{S_2} \cdot S_1 \cdot \overline{S_0} \cdot \text{Cond1} \\
 &= S_4 \cdot \overline{S_3} \cdot \overline{S_2} \cdot \overline{S_1} \cdot S_0 \cdot \text{Cond2} \\
 &= \overline{S_4} \cdot S_3 \cdot S_2 \cdot S_1 \cdot \overline{S_0} \cdot \overline{\text{Cond3}}
 \end{aligned} \tag{5}$$

unde $0 \leq i \leq 4$, S_i reprezintă unul din cei 5 biți ai vectorului S , iar $S_{i,15}$ reprezintă ecuațiile care determină ca bitul S_i să fie setat datorită tranziției în starea 15. Expresia corespunzătoare bitului S_4 este 0, deoarece nicio tranziție în starea 15 nu determină setarea bitului cel mai semnificativ al vectorului de stare.

Deși această ecuație definește bitul S_i pentru tranzițiile în starea 15, aceasta nu este suficientă pentru a specifica biții S_0 , S_1 , S_2 și S_3 . De exemplu, ecuația pentru $S_{0,15}$ acoperă numai cazurile pentru care bitul S_0 este setat datorită tranzițiilor în starea 15. Bitul S_0 este setat și datorită tranzițiilor în celelalte stări cu număr impar. Ecuațiile logice asociate cu aceste tranziții pot fi similare ca și complexitate cu ecuațiile pentru $S_{0,15}$. Pentru obținerea ecuației complete corespunzătoare bitului S_i , trebuie să se însumeze fiecare din ecuațiile $S_{i,x}$, unde x este un întreg de la 0 la 17, reprezentând cele 18 stări. Rezultă că logica pentru bitul S_i poate fi complexă, chiar și pentru o diagramă de stare relativ simplă. În general, prin codificarea secvențială vor rezulta cinci ecuații complexe pentru S_i .

Vom nota vectorul de stare pentru codificarea cu un bistabil pe stare cu T , acest vector fiind de 18 biți. Bitul 15 al acestui vector, corespunzător stării 15, are ecuația următoare:

$$T_{15} = T_2 \cdot \text{Cond1} + T_{17} \cdot \text{Cond2} + T_{15} \cdot \overline{\text{Cond3}} \tag{6}$$

Această ecuație poate fi dedusă în mod simplu din diagrama de stare. Figura 7 prezintă implementarea logicii pentru tranzițiile în starea 15. În timp ce codificarea secvențială necesită 5 ecuații complexe pentru logica stării următoare, codificarea cu un bistabil pe stare necesită 18 ecuații simple. În funcție de arhitectura circuitului utilizat pentru implementare, un automat de stare care utilizează codificarea cu un bistabil pe stare poate necesita o cantitate semnificativ mai redusă de resurse pentru implementare decât un automat care utilizează alte metode de codificare. De asemenea, logica stării următoare necesită, de obicei, un număr mai redus de nivele logice între registrele de stare, ceea ce permite o frecvență mai ridicată de funcționare.

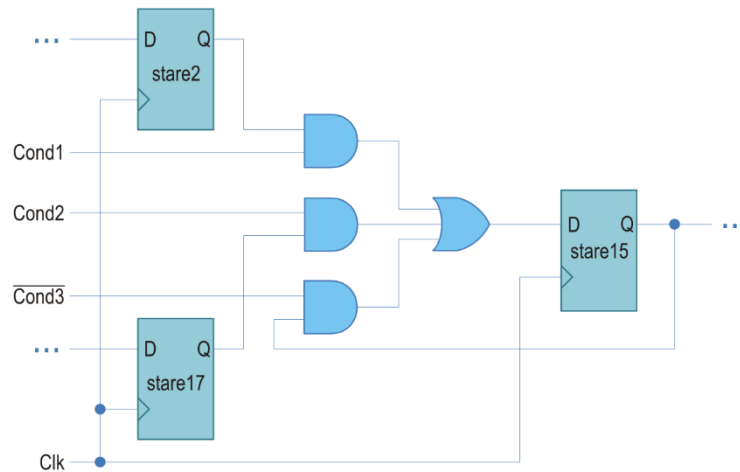

Figura 7. Logica stării următoare pentru tranzițiile în starea 15 în cazul automatului care utilizează codificarea cu un bistabil pe stare.

Codificarea cu un bistabil pe stare nu reprezintă însă soluția optimă în toate cazurile, în principal datorită faptului că necesită un număr mai mare de bistabile decât codificarea secvențială. În general, codificarea cu un bistabil pe stare este avantajoasă atunci când arhitectura circuitului programabil utilizat conține un număr relativ mare de bistabile și un număr relativ redus de porți logice între bistabile. De exemplu, această codificare este cea mai avantajoasă pentru automatele de stare implementate cu circuite FPGA, care conțin un număr mai mare de bistabile decât circuitele CPLD. Codificarea cu un bistabil pe stare poate fi soluția optimă chiar și pentru circuitele CPLD atunci când logica stării următoare necesită treceri multiple prin rețeaua logică.

În general, utilizarea codificării cu un bistabil pe stare nu necesită modificarea codului sursă. Multe utilitare de sinteză permit utilizarea unei directive de sinteză pentru specificarea codificării cu un bistabil pe stare, ca și a altor tehnici de codificare. Aceste directive pot fi sub forma unor opțiuni ale interfeței grafice, parametri ai liniei de comandă sau atribute ale limbajului. Aceste atribute sunt specifice utilitarului de sinteză. Secțiunea 3.3 prezintă modul în care se poate specifica utilizarea codificării cu un bistabil pe stare pentru modulul de sinteză Vivado.

Generarea semnalelor de ieșire în cazul automatelor codificate cu un bistabil pe stare este similară cu generarea acestor semnale la automatele la care ieșirile sunt decodificate din registrul de stare. Decodificarea este însă foarte simplă, deoarece stările sunt reprezentate prin câte un singur bit și nu printr-un vector întreg. Logica de ieșire constă dintr-o poartă SAU, deoarece automatele Moore au ieșiri care sunt funcții de stările automatului, iar fiecare stare este reprezentată printr-un singur bit. Decodificarea ieșirilor adaugă un nivel logic suplimentar și o întârziere corespunzătoare, ca și în cazul în care biții de stare sunt codificați.

Dacă o anumită ieșire este activată într-o singură stare, aceasta va fi codificată în mod automat prin biții de stare. De exemplu, considerând controlerul de memorie, semnalul *WE* este activat numai în timpul stării *write*:

```
WE <= '1' when StarePrez = write else '0';
```

Există un bistabil asociat în mod direct cu starea *write*, astfel încât valoarea semnalului *WE* va fi dată de starea acestui bistabil. În consecință, acest semnal va fi disponibil la pini circuitului sau pentru logica internă fără întârzierea suplimentară asociată cu decodificarea ieșirilor.

3.3. Specificarea codificării stărilor în mediul Vivado

Modulul de sinteză al mediului de proiectare Xilinx Vivado Design Suite permite utilizarea tehnicilor de codificare a stărilor care sunt prezentate în continuare.

- **Auto:** Codificarea automată este tehnica de codificare utilizată implicit. Atunci când se utilizează această opțiune, modulul de sinteză încearcă să selecteze tehnica de codificare cea mai avantajoasă din algoritmi disponibili pentru fiecare automat de stare.
- **One-Hot:** La codificarea cu un bistabil pe stare, în fiecare ciclu de ceas este activat un singur bit al registrului de stare. Această tehnică este avantajoasă pentru cele mai multe circuite FPGA, deoarece permite reducerea logicii necesare, creșterea frecvenței de funcționare și reducerea puterii consumate.
- **Sequential:** Codificarea secvențială asignează coduri binare succesive stărilor, ceea ce minimizează ecuațiile stării următoare.
- **Johnson:** În mod similar cu codificarea Gray, codificarea Johnson garantează faptul că va comuta un singur bit al registrului de stare între două stări consecutive.
- **Gray:** Cu această codificare, va comuta un singur bit al registrului de stare între două stări consecutive, ceea ce minimizează hazardurile. Tehnica de codificare Gray este avantajoasă în mod special pentru automate de stare cu secvențe lungi de stări fără ramificații între stări.

În mediul de proiectare Vivado IDE, constrângerea `fsm_encoding` poate fi specificată prin setarea unei opțiuni de sinteză. Pentru aceasta, trebuie selectată opțiunea **Settings** din panoul *Flow Navigator*, trebuie selectată linia **Synthesis** din zona *Project Settings* și trebuie selectată o valoare diferită de **off** pentru parametrul `-fsm_extraction` (figura 8). Dacă pentru acest parametru este selectată valoarea **off**, atunci constrângerea `fsm_extract` va fi setată la **no** și pentru sinteză se va utiliza metoda de codificare implicită (**auto**).

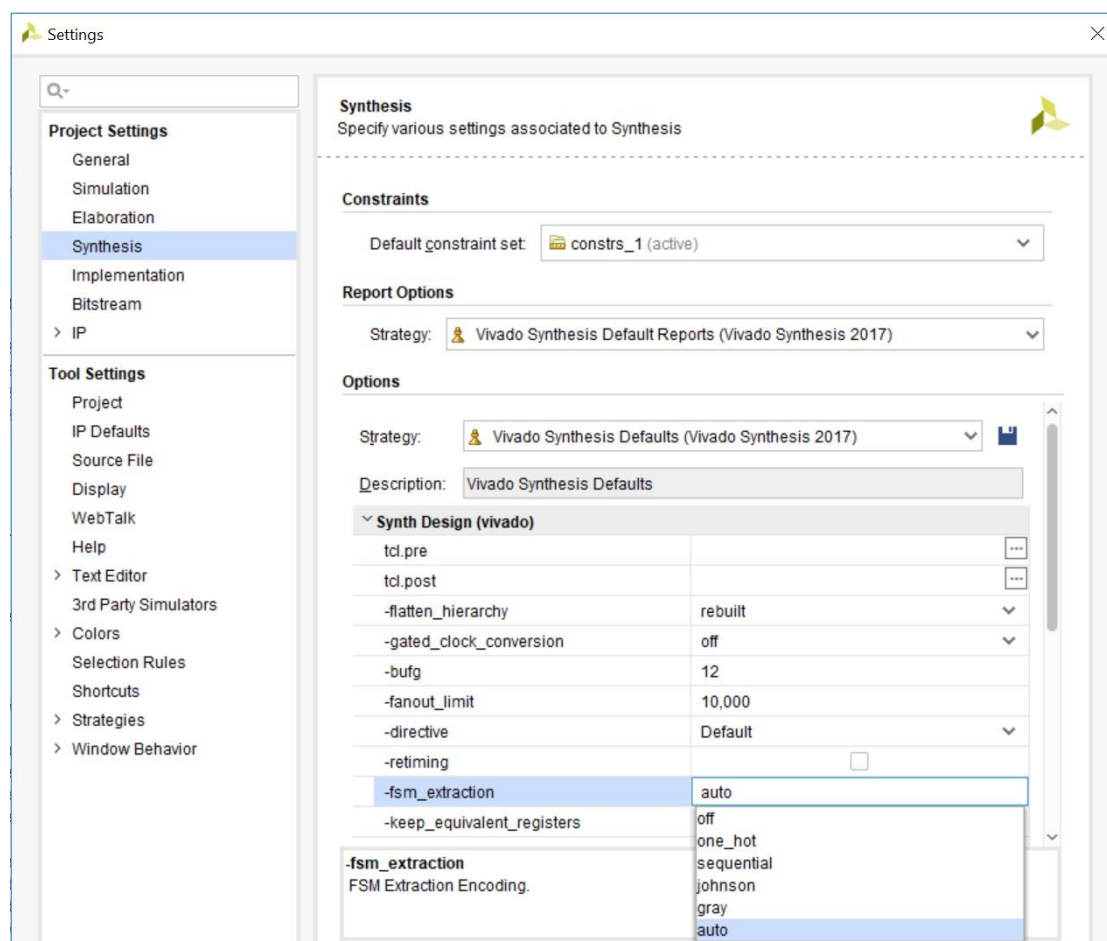

Figura 8. Specificarea codificării stărilor în mediul Xilinx Vivado IDE.

În codul VHDL, tehnica de codificare a stărilor se poate specifica prin constrângerea *FSM Encoding Algorithm* (*fsm_encoding*). Pentru a specifica o opțiune pentru această constrângere, trebuie validată constrângerea *Automatic FSM Extraction* (*fsm_extract*) utilizând următoarele atribute:

```
attribute fsm_extract : STRING;
attribute fsm_extract of {nume_entitate | nume_semnal} :
{entity | signal} is "yes";
```

După validarea constrângerii *fsm_extract*, poate fi specificată constrângerea *fsm_encoding* utilizând următoarele atribute:

```
attribute fsm_encoding : STRING;
attribute fsm_encoding of {nume_entitate | nume_semnal} :
{entity | signal} is "{auto | one_hot |
sequential | johnson | gray}";
```

4. Toleranța la defecte a automatelor de stare

Atunci când se realizează sinteza automatelor de stare ale căror stări sunt definite utilizând tipuri enumerate, semnalele de stare sunt convertite în vectori. Fiecărei valori a tipului stărilor i se asignează un cod. Pentru codificarea cu un bistabil pe stare, fiecare valoare a semnalului de stare corespunde unui bistabil. Pentru alte codificări, cum este cea secvențială, numărul minim de stări necesare este valoarea întreagă cea mai mare pentru $\log_2 n$, $\lceil \log_2 n \rceil$, unde n este numărul stărilor. În cazul în care $\log_2 n$ nu este o valoare întreagă, vor exista stări nedefinite. Asemenea stări pot exista și în cazul automatelor la care stările sunt codificate explicit, cum este automatul de stare din Exemplul 3.

Dacă automatul de stare ar trece într-o stare nedefinită sau ilegală, nu ar funcționa într-un mod predictibil. Comportamentul automatului de stare atunci când acesta trece într-o stare ilegală depinde de ecuațiile de tranziție ale stărilor. Este posibilă specificarea tranzițiilor dintr-o stare ilegală sub forma unor condiții indiferente. Avantajul utilizării unor asemenea condiții constă în faptul că nu este nevoie de o logică suplimentară pentru a asigura că automatul va ieși din această stare. O asemenea logică suplimentară poate necesita resurse substanțiale ale circuitului pentru implementare, în special dacă există un număr mare de stări nedefinite. Dezavantajul utilizării condițiilor indiferente este că automatul de stare este mai puțin tolerant la defecte. Proiectantul trebuie să decidă dacă aceasta este o soluție acceptabilă pentru o anumită aplicație.

În practică, anumite hazarduri, zgomote sau combinații ilegale ale intrărilor pot determina modificarea stării unuia sau a mai multor bistabile, ceea ce poate avea ca efect tranziția automatului într-o stare ilegală. Automatul poate rămâne definitiv în această stare ilegală, sau poate activa o combinație ilegală a ieșirilor, ceea ce poate cauza alte efecte nedorite.

Automatele de stare pot fi proiectate astfel încât să fie tolerante la defecte prin adăugarea unei logici care să asigure ieșirea din stările ilegale:

- Mai întâi, proiectantul trebuie să determine numărul posibil al stărilor ilegale. Acest număr este egal cu pătratul diferenței dintre numărul bistabilelor utilizate pentru codificarea stărilor și numărul stărilor automatului.
- Dacă se utilizează un tip enumerat, proiectantul trebuie să includă un nume de stare în cadrul tipului enumerat pentru fiecare stare nedefinită (de exemplu, *nedefinit*).
- În sfârșit, trebuie să se specifice o tranziție a automatului de stare pentru ca acesta să iasă din starea ilegală. Această tranziție poate fi specificată sub forma următoare:

```
case StarePrez is
...
when nedefinit => Stare <= idle;
end case;
```

În Exemplul 3, tranziția din stările nedefinite în starea inițială este specificată sub forma următoare:

```
when others => Stare <= idle;
```

Prin specificarea tranziției din stările ilegale într-o stare cunoscută se va genera o logică suplimentară. Există cazuri în care costul acestei soluții nu este justificat de necesitatea unui automat tolerant la defecte. În aceste cazuri, se poate specifica în mod explicit faptul că tranziția dintr-o stare ilegală este o condiție indiferentă (deci, nu are importanță starea în care se efectuează tranziția dintr-o stare ilegală, deoarece nu este de așteptat ca automatul să treacă într-o asemenea stare). În cazul codificării explicite, condițiile indiferente pot fi declarate sub forma:

```
when others => Stare <= "---";
```

unde s-a presupus că semnalul *Stare* este un vector de 3 biți.

În timp ce condițiile indiferente sunt implicite pentru automatele la care se utilizează tipuri enumerate atunci când nu se specifică toate combinațiile posibile ale valorilor, condițiile indiferente trebuie definite în mod explicit pentru automatele cu stările codificate explicit. Utilizarea constantelor permite definirea explicită atât a condițiilor indiferente, cât și a tranzițiilor din stările ilegale.

Posibilitatea ca automatul să treacă într-o stare ilegală crește atunci când se utilizează codificarea cu un bistabil pe stare sau când ieșirile sunt codificate prin biții de stare. În ambele cazuri poate exista un număr mare de stări ilegale sau nedefinite. De exemplu, în cazul codificării cu un bistabil pe stare, există 2^n valori posibile ale vectorului de stare de n biți, în timp ce automatul are doar n stări. Deși codificarea cu un bistabil pe stare se alege, de obicei, pentru a obține o implementare eficientă a automatului de stare, dacă se include logica pentru tranziția din oricare stare ilegală în starea inițială sau într-o altă stare cunoscută, va rezulta o implementare ineficientă. De exemplu, pentru specificarea completă a tranzițiilor stărilor unui automat cu 18 stări la care se utilizează codificarea cu un bistabil pe stare, trebuie decodificate în plus $2^{18} - 18 = 262.126$ tranziții.

În locul adăugării unei logici pentru tranziția din toate stările ilegale într-o stare cunoscută, se poate include o logică pentru detectarea situațiilor în care este setat mai mult decât un bistabil la un moment dat. Se poate genera un semnal de coliziune pentru a detecta setarea mai multor bistabile în același timp. Pentru cazul în care există patru stări notate cu *stare1*, ..., *stare4*, semnalul de coliziune va avea forma următoare:

```
Coliziune <= (stare1 and (stare2 or stare3 or stare4)) or
(stare2 and (stare1 or stare3 or stare4)) or
(stare3 and (stare1 or stare2 or stare4)) or
(stare4 and (stare1 or stare2 or stare3));
```

Această tehnică se poate extinde pentru un număr oarecare de stări. Dacă nu este necesar ca semnalul de coliziune să fie generat într-un singur ciclu de ceas, se poate utiliza tehnica *pipeline* pentru generarea acestui semnal. Prin utilizarea acestei tehnici, frecvența de funcționare poate fi menținută la valoarea maximă.

Proiectantul trebuie să decidă care este cantitatea de resurse care poate fi utilizată pentru creșterea toleranței la defecte a automatului realizat, sau în ce măsură scăderea vitezei de funcționare datorită logicii suplimentare este acceptabilă.

5. Aplicații

5.1. Răspundeți la următoarele întrebări:

- Care este principiul codificării ieșirilor prin biții de stare? Care sunt avantajele și dezavantajele acestei tehnici?
- Care este principiul codificării cu un bistabil pe stare și care este avantajul principal al acestei tehnici?
- Cum pot fi proiectate automatele de stare pentru a fi tolerante la defecte?

5.2. Considerăm un automat de stare cu trei stări (S_0 , S_1 , S_2) și trei ieșiri ($OutA$, $OutB$, $OutC$). Ieșirea $OutA$ trebuie activată numai în starea S_0 , ieșirea $OutB$ trebuie activată numai în starea S_1 , iar ieșirea $OutC$ trebuie activată numai în starea S_2 . O secvență posibilă pentru generarea ieșirilor este următoarea:

```

if (StarePrez = S0) then
    OutA <= '1';
elsif (StarePrez = S1) then
    OutB <= '1';
else
    -- StarePrez = S2
    OutC <= '1';
end if;

```

Explicați motivul pentru care această secvență corectă din punct de vedere sintactic nu este corectă din punct de vedere funcțional.

5.3. Proiectați automatul de stare din figura 9 utilizând un tip enumerat pentru definierea stărilor. Creați un modul al bancului de test pentru simularea funcționării automatului de stare cu simulatorul Vivado.

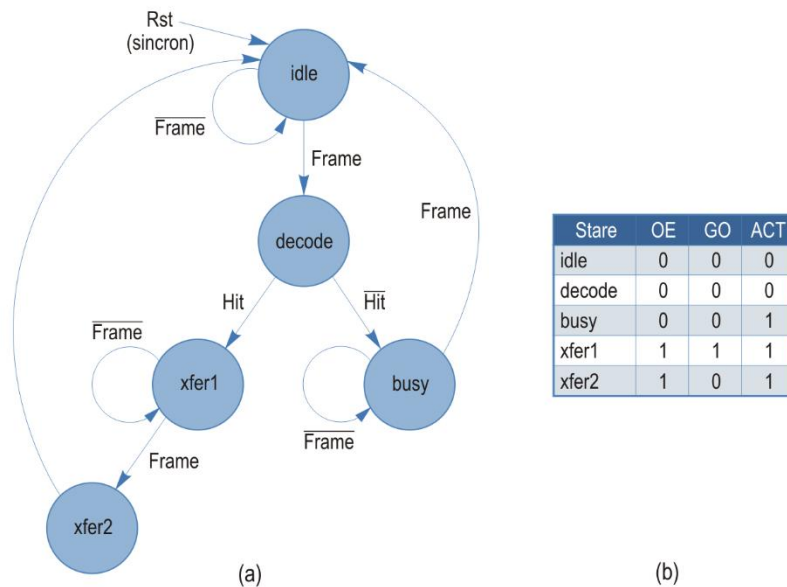

Figura 9. Automat de stare pentru aplicația 5.3: (a) diagrama de stare; (b) tabelul semnalelor de ieșire.

5.4. Modificați descrierea automatului de stare din aplicația 5.3 astfel încât ieșirile să fie codificate prin biții de stare.

5.5. Proiectați un automat de stare pentru verificarea parității pare a fiecărui octet recepționat pe o linie serială. Intrările automatului sunt semnalul de ceas, un semnal de resetare asincronă, linia *Data* pe care se recepționează datele în mod serial (bit cu bit) și un semnal de sincronizare *Sync*. Recepția unui octet de date începe la următorul front crescător al semnalului de ceas după ce se detectează că semnalul *Sync* are valoarea logică 0 și se continuă la fiecare front crescător al semnalului de ceas. Ieșirea automatului este semnalul *PError*, care este setat la valoarea logică 1 la terminarea recepției unui octet dacă paritatea octetului este impară (octetul conține un număr impar de biți de 1) și la valoarea logică 0 în caz contrar. Semnalul *PError* rămâne activat până la începutul recepției următorului octet. Desenați diagrama de stare a automatului. Descrieți automatul utilizând un tip enumerat pentru definirea stărilor. Creați un modul al bancului de test pentru simularea funcționării automatului de stare cu simulatorul Vivado.

5.6. Proiectați un automat de stare pentru detectarea secvenței de biți "11101011". Secvența se aplică serial la intrarea automatului începând cu bitul cel mai semnificativ. Desenați diagrama de stare a automatului, iar apoi descrieți automatul în limbajul VHDL utilizând

un tip enumerat pentru definirea stărilor. Creați un modul al bancului de test pentru simularea funcționării automatului de stare cu simulatorul Vivado.

5.7. Proiectați un controler de memorie care permite citirea din memorie a unui număr de patru cuvinte în mod exploziv. Schema bloc a unui sistem care utilizează acest controler de memorie este ilustrată în figura 10.

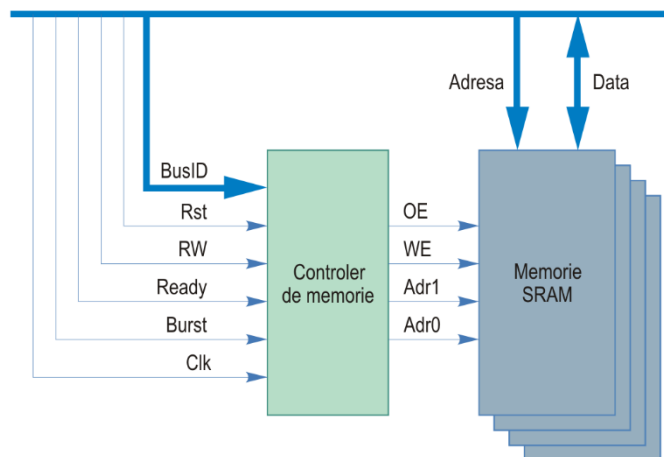

Figura 10. Schema bloc a sistemului conținând controlerul de memorie care permite citirea în mod exploziv.

Circuitele conectate la magistrală inițiază un acces la bufferul de memorie prin setarea identificatorului de magistrală *BusID* la valoarea x"A5". În următorul ciclu de ceas, se activează semnalul *RW* pentru a indica o citire din bufferul de memorie, sau se dezactivează acest semnal pentru a indica o scriere în bufferul de memorie. Dacă operația executată este una de citire, se poate citi fie un singur cuvânt, fie un grup de patru cuvinte în mod exploziv. O citire în mod exploziv este indicată prin activarea semnalului *Burst* în timpul primului ciclu de citire, după care controlerul accesează patru locații de memorie. Locațiile consecutive sunt accesate după activarea succesivă a semnalului *Ready*. Controlerul activează semnalul de ieșire *OE* în timpul unei operații de citire și incrementează cei doi biți mai puțin semnificativi ai adresei în timpul unei citiri în mod exploziv.

La o operație de scriere în buffer, se scrie întotdeauna un singur cuvânt. În timpul unei operații de scriere controlerul activează semnalul *WE*, permițând scrierea datelor în locația de memorie specificată de adresa *Adr*. Un acces de citire sau scriere este terminat la activarea semnalului *Ready*.

Figura 11 prezintă diagrama de stare a acestui controler de memorie. Un semnal de resetare sincronă plasează automatul în starea *idle*. Atunci când bufferul de memorie nu este accesat, controlerul rămâne în starea *idle*. Dacă vectorul *BusID* este setat la valoarea x"A5" în timp ce controlerul este în starea *idle*, automatul trece în starea *decision*. În următorul ciclu de ceas, controlerul trece fie în starea *read1*, fie în starea *write*, în funcție de valoarea semnalului *RW*. Dacă accesul este pentru citire, citirea unui singur cuvânt este indicată prin activarea semnalului *Ready* în starea *read1*, fără activarea semnalului *Burst*. În acest caz, controlerul revine în starea *idle*. O citire în mod exploziv este indicată prin activarea ambelor semnale *Ready* și *Burst* în starea *read1*. În acest caz, automatul trece prin fiecare din stările de citire (*read2*, *read3*, *read4*). În timpul fiecărei stări de citire este activat semnalul *OE* și este incrementată adresa *Adr*. Dacă accesul este pentru scriere, ceea ce se indică prin dezactivarea semnalului *RW*, controlerul activează semnalul *WE*, așteaptă semnalul *Ready* de la magistrală, iar apoi revine în starea *idle*.

Creați un modul al bancului de test pentru simularea funcționării acestui automat de stare cu simulatorul Vivado.

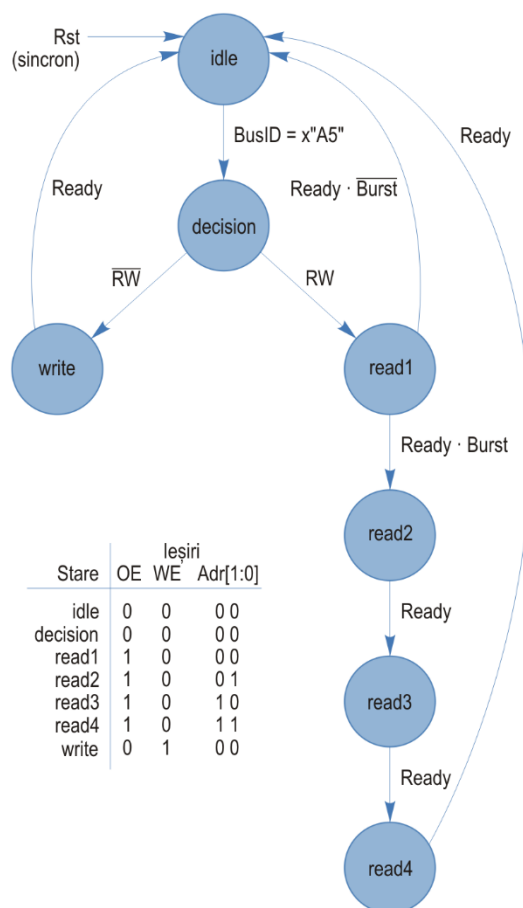

Figura 11. Diagrama de stare a controlerului de memorie care permite citirea în mod exploziv.